



מקורות פרשת מטות תשע"ו ויקצוף משה: איך מתמודדים עם אנשים מרגיזים?



מזיק ממונו ומתחייב בדיני אדם ובדיני שמים על רוע מעשהו - אעפ"כ על הניזק כבר נגזר מהשמים והרבה שלוחים למקום.

אור החיים בראשית לז, כא: ויצילהו מידם - פירוש לפי שהאדם בעל בחירה ורצון ויכול להרוג מי שלא נתחייב מיתה, משא"כ חיות רעות לא יפגעו באדם אם לא נתחייב מיתה לשמים. וזהו אומר ויצילהו מידם פירוש מיד הבחירה שלהם ושיכולה לחסל אדם חף מפשע.

לקוטי שיחות ל:297/ במה שהעיר ממה שכתב האור החיים אשר בעל בחירה יכול להרוג גם מי שלא נתחייב מיתה בידי שמים... יש לומר שהוא על דרך העומד במקום סכנה אשר אעפ"כ תלוי רק בפס"ד מלמעלה [אלא שיכול להיענש על חטא קטן]. [וכך] הסכנה גדולה יותר מבעל בחירה מאשר בעלי חיים שעליהם נאמר ומוראכם וגו' ולכן מספיק גם זכות קטן [להינצל מהם].

5. אגרות קודש חי"ד ה'רלט: במה שכתב אורות מידת הכעס והגאווה, כמו בכל הענינים דרך התיקון בזה הוא צעד אחר צעד. והתחלה היא, שלא להביע הכעס או הגאווה בדיבור, שעל ידי זה מתמעטת ההתפשטות במדה וכנראה במוחש.

אגרות קודש יח/קסט: תקיים המצוה ע"פ השולחן ערוך, שאם פגע בכבודו של אדם אפילו מתוך כעס, צריך לבקש ממנו מחילה גמורה, וכיון שבקשת מחילה קשה היא על האדם ובכל זאת תתגבר ותבקש מחילה, הנה בכל פעם שתעמוד לה תרגז, יעלה בזכרונה שאחרי כן תהיה צריכה לפעול בעצמה ביטול לבקש מחילה וגם זה יעזור לה להחליש מדת ההתרגזות.

1. במדבר לא, יד: ויקצוף משה על פקודי החיל ... הבאים מצבא המלחמה ... החייתם כל נקבה! הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם למסר מעל בה' על דבר פעור ותהי המגפה בעדת ה'.

רש"י שם כא: לפי שבא משה לכלל כעס - בא לכלל טעות, שנתעלמו ממנו הלכות גיעולי עכו"ם.

2. רש"י לא, ב: נקום נקמת ה' מאת המדיינים - ולא מאת המואבים, שהמואבים נכנסו לדבר מחמת יראה ... אבל מדיינים נתעברו על ריב לא להם (ישראל לא נסעו דרך ארצם, שפתי חכמים).

רש"י שם: לפי שבא לכלל כעס - בא לכלל טעות, שנתעלמו ממנו הלכות גיעולי עכו"ם. וכן אתה מוצא בשמיני למילואים, שנאמר ויקצוף משה על אלעזר ועל איתמר, היינו שבא לכלל כעס ולכלל טעות. וכן בשמעו נא המורים - ויך את הסלע, על ידי הכעס טעה.

ליקוטי שיחות ט/182: מה שרש"י לא פירש על אתר שהכעס הביאו לכלל טעות, הנה בפרשת שמיני, החילוק בין קדשי שעה לקודשי דורות הוא דבר התלוי בסברא ואין הכרח שבא לכלל טעות. בפרשת חוקת סיבת הטעות יש לומר שהם דיברו אל סלע אחר ולא הוציא ואמרו שמא צריך להכותו. משא"כ בנדרן דידן, שנתעלמו ממנו הלכות גיעולי עכו"ם, מוכח שבא לכלל כעס ולכלל טעות.

3. אבות ה, יא: ארבע מדות בדעות ... קשה לכעוס ונוח לרצות - חסיד. נוח לכעוס וקשה לרצות - רשע.

הלכות דעות א, ד: הדרך הישרה היא מדה בינונית שבכל דעה ודעה... כיצד לא יהא בעל חמה נוח לכעוס ולא כמת שאינו מרגיש, אלא בינוני: לא יכעס אלא על דבר גדול שראוי לכעוס עליו, כדי שלא יעשה כיוצא בו פעם אחרת.

דעות ב, ג: הכעס מדה רעה היא עד למאוד וראוי לאדם שיתרחק ממנה עד הקצה האחר ... ואם רצה להטיל אימה על בניו ובני ביתו... כדי שיחזרו למוטב, יראה עצמו בפניהם שהוא כועס כדי לייסרם ותהיה דעתו מיושבת בינו לבין עצמו.

4. ספר החינוך רמא: שידע האדם ... כי כל אשר יקרהו משוב עד רע, הוא סבה שתבוא עליו מאת השם ברוך הוא. ומיד האדם מיד איש אחיו לא יהיה דבר בלתי רצון השם ברוך הוא. על כן כשיצטערה או יכאיבהו אדם, ידע בנפשו כי עונותיו גרמו והשם יתברך גזר עליו בכך, ולא ישית מחשבותיו לנקם ממנו כי הוא אינו סבת רעתו ... כמו שאמר דוד עליו השלום: הניחו לו ויקלל כי אמר לו ה'.

אגרת הקדש סימן כה: אמרו רז"ל 'כל הכועס - כאילו עובד עבודה זרה!' והטעם מוכן לידועי בינה, לפי שבעת כעסו נסתלקה ממנו האמונה כי אילו היה מאמין שמאת ה' הייתה זאת לו - לא היה בכעס כלל. ואף שבן אדם שהוא בעל בחירה מקללו או מכחו או